



מסמך רקע בנושא :

## **זכות היולדת לפרטיות**

מוגש לחבר הכנסת מוסי רז

הוכן על-ידי : אנדריאה סנדרוביץ  
ויפעת שחק, עובדות מחקר ומידע  
אישור : דותן רוסו, ראש צוות

ז' אדר תשס"ב  
19 בפברואר 2002

עריכה לשונית : מערכת "דברי הכנסת"

## 1. רקע

מסמך זה הוכן לבקשתו של חבר הכנסת מוסי רז, והוא עוסק בנושא זכות היולדת לפרטיות. בשנת 1994 פורסמה הצהרה בנושא **קידום זכויות החולה באירופה** (Promotion of Patients' Rights in Europe), מטעם החברות האירופיות של ארגון הבריאות העולמי, ובה נאמר, כי זכותם של החולים שינהגו בהם בכבוד בזמן האבחון ובזמן הטיפול.<sup>1</sup> מפגש בין רופאים למטופלים מתאפיין ביחסים שאינם בין שווים - הרופאים נמצאים בעמדת כוח יחסית לחולים. "המפגש מתרחש בטרטוריה של הרופא – הוא קובע את משך הבדיקה, את סוג הבדיקה ואת המשך הטיפול. בניגוד לנהוג ביחסים אחרים שבין לקוח לנותן שירותים, הרופאים אינם מקבלים או ממלאים הוראות מצד המטופלים, ותפקודם אינו נשפט על-ידי מקבלי השירות, שנתפסים כבלתי כשירים לעשות הערכה שכזו".<sup>2</sup> לאחרונה נשמעו בכלי התקשורת עדויות על יחס מזלזל ומשפיל מצד הצוות הרפואי כלפי נשים בתהליך הלידה. אחת הטענות שעלו היא, כי במהלך ההייה בבית-החולים לפני הלידה, ובמהלך הלידה עצמה, פרטיותה של האשה אינה נשמרת והיא חשופה לצפייה של רופאים, סטאז'רים וסטודנטים. טענה נוספת מתייחסת לכך שהרופאים אינם תמיד מזדהים בפני היולדת בטרם ביצעו בדיקה או פעולה רפואית. כן נשמעו תלונות רבות, כי לעתים הרופאים אינם מסבירים ליולדת את טיבה ואת מהותה של הבדיקה.<sup>3</sup> המסמך יציג את המצב הקיים בארץ בנושא הנדון מבחינת החקיקה, הנחיות משרד הבריאות והפרקטיקה. כמו כן, יסקור המסמך את המצב החוקי הקיים בנושא זכויות החולה בכמה מדינות בעולם.

## 2. המצב בישראל

### 2.1 החקיקה

**בישראל אין הוראות חוק ספציפיות העוסקות בעניין זכות היולדת לפרטיות. סעיפים 2 ו-4 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו מגינים על גופו ועל כבודו של כל אדם באשר הוא אדם. סעיף 7 לחוק היסוד קובע, ש"כל אדם זכאי לפרטיות ולצנעת חייו" וכי "אין נכנסים לרשות היחיד של אדם שלא בהסכמתו".**

**סעיף 8 שבחוק היסוד קובע, ש"אין פוגעים בזכויות שלפי חוק-יסוד זה אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש, או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו".**

<sup>1</sup> World Health Organization' WHO Regional Office for Europe, Declaration of the Promotion of Patients' Rights in Europe, reprinted in 45 international Digest of Health Legislation 411 (1995), University of Minnesota – Human Rights Library.

באתר <http://www1.umn.edu/humanrts/instree/patientrights.html>

<sup>2</sup> ד"ר איימי אבגר, סוגיות בבריאות האשה – פרספקטיבה פמיניסטית, מתוך האתר לה-בריאות: האתר של האגודה לקידום בריאות נשים בישראל [www.iaawh.co.il](http://www.iaawh.co.il)

<sup>3</sup> "חוויות מחדר הלידה", מעריב, מוסף סופשבוע, 8 בפברואר 2002.

משה זונדר, "מה קורה בבית-החולים", מעריב, מוסף סופשבוע, 18 בינואר, 25 בינואר 2002. שמואל מיטלמן, "רופאים מתמחים וסטודנטים נוכחים בטיפול הגניקולוגי – בלי הסכמת המטופלת", מעריב, 30 בינואר 2001.

**חוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996** (להלן: "החוק") מסדיר את "זכויות האדם המבקש טיפול רפואי או המקבל טיפול רפואי"<sup>4</sup>. **סעיף 1 לחוק קובע**, כי מטרת החוק היא להגן על כבודו ועל פרטיותו של החולה.

המחוקק ראה בעקרון השמירה "על כבודו ועל פרטיותו" של החולה עיקרון בסיסי וחשוב<sup>5</sup>, ועל כן חזר עליו והרחיב אותו. **סעיף 10 לחוק זכויות החולה קובע**, כי "**מטפל, כל מי שעובד בביקוחו של מטפל וכן כל עובד אחר של המוסד הרפואי ישמרו על כבודו ועל פרטיותו של המטופל בכל שלבי הטיפול הרפואי**". מנהל המוסד הרפואי אמון על קביעת ההוראות הנוגעות לשמירת כבודו ופרטיותו של המטופל הנמצא במוסד הרפואי.

**סעיף 6 לחוק זכויות החולה קובע**, כי (א) "מטופל זכאי למידע בדבר זהותו ותפקידו של כל אדם שמטפל בו"; (ב) "המנהל הכללי יקבע הוראות בדבר דרכי הזיהוי של מטפל ושל עובד מוסד רפואי".

## **2.2 הנחיות משרד הבריאות**

הנחיות חוזר מינהל רפואה משנת 1996, המתייחסות להשתתפות סטודנטים בפעילות קלינית והמיועדות למנהלי בתי-החולים הכלליים ולמנהלי האגפים הרפואיים - קופות-החולים<sup>6</sup> - קובעות בסעיף 2, כי "על הנהלת היחידה הרפואית ליידע את המטופלים כי המוסד משמש להכשרת סטודנטים במקצועות הבריאות. מידע זה יש להביא לידיעת המטופלים על גבי כרזה במקום בולט במוסד הרפואי, או בדף הסבר שיימסר לכל מטופל חדש. יש להסביר למטופל את חשיבות הנוכחות או ההשתתפות של הסטודנט בבדיקה ולהביא לידיעת המטופל כי זכותו לסרב". ובסעיף 3 "זכותו של מטופל לסרב לנוכחות ו/או לבדיקה של סטודנטים במהלך השירות הרפואי שאותו הוא מקבל. במידה והמטופל יודיע על סירובו – יש לקבל את הסירוב בהבנה, והמטופל יזכה למלוא הטיפול והיחס כמתבקש ממצבו הרפואי".

לדברי משרד הבריאות, יש להבחין בין סטודנטים וסטאז'רים (שעבודתם בבית-החולים היא חלק מסוף תוכנית הלימודים), לבין מתמחים, שהינם רופאים לכל דבר, המצויים בתקופת הכשרה לקראת מומחיות<sup>7</sup>.

חוזר מנכ"ל משרד הבריאות משנת 2001 קובע את דרכי הזיהוי של מטפל ועובד בריאות באמצעות תג המכיל את שמו ותפקידו, וכן קובע חובה על כל עובד להזדהות בעל-פה בפני כל מטופל לפני תחילת הטיפול<sup>8</sup>.

## **2.3 הפסיקה**

לא נמצאה כל פסיקה שעוסקת בסעיף 10 לחוק זכויות החולה ישירות, דהיינו בשמירה על פרטיותו של המטופל. עם זאת, בית-המשפט נצרך לסוגיית הזכות לפרטיות בהקשרים שונים. כך,

<sup>4</sup> סעיף 1 לחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996.

<sup>5</sup> יוספסון, ש' וקפה, י' (1999) חוק זכויות החולה התשנ"ו-1996, הוצאת דיונון.

<sup>6</sup> בארץ קיימים בתי-חולים ממשלתיים ופרטיים (חלקם שייכים להסתדרות הכללית). הנחיות משרד הבריאות מחייבות את בתי-החולים הממשלתיים, וניטש ויכוח לגבי תוקפן המחייב של ההנחיות בנוגע לבתי-החולים הפרטיים.

<sup>7</sup> על-פי נתונים שהתקבלו מעו"ד טליה אדרי, מנהלת מדור גריאטריה וזכויות החולה במשרד הבריאות, בתאריך 6 בפברואר 2002.

לדוגמה, קבע בית-המשפט המחוזי, כי "אין ספק שכיום, לאחר חקיקתו של חוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996, חלף העידן הפטרנליסטי בהתייחסות לחולה, לזכויותיו, לכבודו ולכבוד רצונו. אין להתעלם מדבריו, מרצונו או מחוסר רצונו של אדם רק משום שהוא חולה. אדם חולה אינו אלא אדם הזקוק לעזרה רפואית. עזרה זו אומנם צריכה להינתן בידי מומחים מתחום הרפואה, אך עובדה זו, כשלעצמה, אין פירושה שהחולה צריך להיות בידי הצוות הרפואי כחומר גלם חסר רגשות, כוונות ורצונות, שאפשר להתעלם ממנו ומדבריו" (ההדגשה אינה במקור). על כן, משקלם המצטבר של חוק זכויות החולה ושל חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו מלמד, כי יש להקפיד הקפדה רבה שלא לפגוע בחולה כאדם, וקל וחומר שלא לפגוע בחירותו<sup>9</sup>. באשר ללידה, קבעה כבוד השופטת בן-ענתו בפסק-דין של בית-המשפט העליון, כי "התעברות, היריון ולידה הם אירועים אינטימיים, שכל כולם בתחום צנעת הפרט"<sup>10</sup>.

**בית-המשפט העליון עסק במושג "כבוד האדם"**, המצוין בסעיף 2 ו-4 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, וקבע כי הוא מקיף וכולל תחומים רבים ושונים<sup>11</sup>. באותו פסק-דין קבע בית-המשפט, כי ההוראות והכללים המצויים בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו ייקבעו ויתפרשו על-פי האמור בחוק הזה, היינו לפי ערכיה של מדינה יהודית ודמוקרטית<sup>12</sup>. סעיף 7 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו עוסק ב"פרטיות וצנעת הפרט", ובכך קובע את זכותו של האדם לפרטיות ולצנעת חייו כזכות יסוד חוקתית, וזאת במישור (ולא במשתמע, כפי שהדבר נעשה על-ידי פרשנות בית-המשפט העליון לגבי זכויות יסוד אחרות)<sup>13</sup>.

## 2.4 ספרות משפטית

בספרות המקצועית-המשפטית ניתן למצוא התייחסות לנושא זכות החולה לפרטיות: **עו"ד יוספסון ופרופסור קפה** כתבו בספרם "חוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996"<sup>14</sup>, שהשימוש הלשוני שנעשה בהוראת החוק על-ידי כתיבת המלה "ישמרו", בהקשר של המלים "כבודו ופרטיותו" של המטופל, מצביע על כך שהמחוקק הטיל, בצורה אובליגטורית, על כל אותם אישים המוזכרים בסעיף 10 את חובת השמירה על כבודו ועל פרטיותו של המטופל בכל שלבי הטיפול הרפואי בו.

חובת השמירה על פרטיותו של המטופל מחייבת את המטפל ואת יתר האישים המוזכרים לעיל לדאוג לכך שהטיפול הרפואי הניתן למטופל יינתן בצנעה, בחדר סגור, או במקום מוסתר באמצעות פרגוד, מחיצה, וילון וכיוצא באלה, כך שהמטופל לא יהיה חשוף לעיני אחרים. ובאשר לחובת השמירה על כבודו של המטופל, הרי שזו מחייבת את המטפל ואת יתר האישים המוזכרים לעיל להתייחס אל המטופל כאל אדם באשר הוא אדם, משמע – לגלות כלפיו יחס של סובלנות והבנה, לא להעליבו, לא להשפילו ולא לבזותו, ואף לא לעשותו מטרה ללעג לעיני אחרים.<sup>15</sup>

<sup>8</sup> נתונים שהתקבלו מעו"ד תליה אדרי, מנהלת מדור גריאטריה וזכויות החולה במשרד הבריאות, בתאריך 5 בפברואר 2002.

<sup>9</sup> ע"ש (חיפה) 5404/99 פלונית נגד היועץ המשפטי לממשלה, תק-מח 99(3), 1589, 1589.

<sup>10</sup> ע"א 413/80 פלונית נגד פלוני, פד"י לה(3), 67.

<sup>11</sup> ע"א 506/88 יעל שפר, קטינה, באמצעות אמה נגד מדינת ישראל, פ"ד מח(1), 87, 101-102.

<sup>12</sup> שם.

<sup>13</sup> ת"א (תל-אביב) 1285/89 - אורי צוקרמן נ' מתי מורגנשטרן. תק-מח 99(4), 16417, עמ' 16435.

<sup>14</sup> יוספסון, ש' וקפה, י' (1999) חוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996, הוצאת דיונון, עמ' 21.

<sup>15</sup> שם.

עו"ד חשן וגברת מרקס התייחסו בספרם לסעיף 10, וציינו כי נראה שאין תקן מחייב ואחיד לכל המערכת הרפואית בנושא השמירה על פרטיות הטיפול. "המושג 'פרטיות' כלל לא הוגדר בחוק זכויות החולה, וכל מנהל מוסד רפואי חופשי לקבוע את הכללים הנוגעים לשמירת כבודו ופרטיותו של המטופל במוסד שעליו הוא ממונה, בהתאם לתנאים השוררים בו ובהתחשב בדרישות הצוות הרפואי"<sup>16</sup>.

חשן ומרקס מעלים את נושא השתתפותם של סטודנטים ומתמחים בתהליך הטיפול או הבדיקה הרפואית. הם מדגישים את תחושת המבוכה וההשפלה שאותה חווה אשה השוכבת פסוקת רגליים על כיסא הגניקולוג, תחושה שאך מתעצמת בעת שנוכחים בחדר רופאים אחרים, או סטודנטים לרפואה. לדעתם **מן הראוי** שהרופא המומחה המפקח על הסטודנטים והמתמחים יבקש את רשות החולה להשתתפות המתמחים בתהליך הטיפול. עוד מציינים חשן ומרקס, כי **"פנייה כזו הינה מקובלת בכל בתי-החולים האוניברסיטאיים בעולם ונעשית שם כדבר שבשגרה"**. לדעתם, אם החולה מסרב לנוכחותם של הסטודנטים והמתמחים, יש לכבד את רצונו. "למעט אנשי הצוות המטפלים בחולה והאדם המלווה אותו, אין למעשה רשות לאף אדם אחר להיות נוכח בשעת הטיפול הרפואי"<sup>17</sup>.

במערכת הרפואה הציבורית בישראל (נכון לשנת 1997) לא נהוג לבקש את הסכמתו של החולה לנוכחות זרים בשעת הבדיקה או הטיפול הרפואי. חשן ומרקס מבקרים זאת וטוענים כי מן הראוי לשנות נוהג זה.

נושא נוסף המועלה בעניין זה הינו מצוקת האשפוז, הגוררת שהות של חולים במסדרונות וכתוצאה מכך פגיעה בצנעתם. המחברים מדגישים, שמכיוון שזהו המצב יש להקפיד במיוחד על כך שהטיפול הרפואי ייעשה אך ורק מאחורי וילון או פרגוד המכסים את מיטת החולה<sup>18</sup>. במחקר שכלל אוכלוסיית נבדקות של 70 נשים: אחיות מוסמכות המשתלמות במיילדות, מילדות ויולדות, והתפרסם בכתב העת "רפואה ומשפט", נבחנה השאלה: כיצד תופסים המטפלים והיולדות את המושג "כבוד האדם"<sup>19</sup>.

החוקרות התייחסו למושג "כבוד האדם" כמורכב מחמש קטגוריות, ובהן, שמירה על פרטיות ומתן יחס הוגן למטופלת. השמירה על פרטיות נבדקה כשהיא מתבטאת בשמירה על צנעת הפרט. האחיות המוסמכות המשתלמות בקורס מיילדות תפסו את נושא שמירת הפרטיות במהלך פעולה רפואית כהליך שצריך להתבצע בבידוד מוחלט (דהיינו, שרק אנשי המקצוע שחייבים להיות נוכחים יהיו נוכחים).

מהמחקר עולה, כי רוב היולדות (87%) תפסו את המושג "בדיקה פרטית" כבדיקה שצריכה להיערך מאחורי וילון ועל-ידי רופאים מומחים ספורים, ולא על-ידי סטודנטים ורופאים רבים שאותן יולדות טענו שחשיפתן האינטימית להם פוגעת ביותר בצנעתן.

<sup>16</sup> חשן, י' ומרקס, ע' (1997) רגע דוקטור... מדריך לזכויות החולה בישראל, הוצאת אתיקה, עמ' 125.

<sup>17</sup> שם עמ' 126-127.

<sup>18</sup> שם עמ' 129-130.

<sup>19</sup> טבק, נ' ורכס ר' (1997) "כבוד האדם וחירותו – בעיני מטפלים ומטופלים", רפואה ומשפט, 16, 103-107.

החוקרות מעלות את האפשרות כי התנהגות המטפלים הינה "פשרה בין מציאות קלינית מורכבת לבין מניעהם האישיים, המהווים איום על כבודה וצנעתה של היולדת. על כן, לא אחת נאלצת היולדת לוותר על רצונותיה הפרטיים כדי לזכות באהדת המטפלים".<sup>20</sup>

## 2.5 המצב בפועל

**לדברי משרד הבריאות, בבתי-חולים ציבוריים אין אפשרות לבחור את הצוות המטפל. עם זאת, יולדת יכולה בהחלט לדרוש כי מי שאינם חלק מן הצוות המטפל<sup>21</sup> לא ייכנסו לחדר הלידה. מעורבות מתמחים, שהם רופאים לכל דבר, ונוכחות סטודנטים וסטאז'רים בטיפולים בבתי-חולים ציבוריים אוניברסיטאיים<sup>22</sup>, הינן חלק אינטגרלי מתהליך הכשרת הרופאים במדינת ישראל, שלא ניתן לוותר עליו.<sup>23</sup>**

**פרופ' לאופר, מנהל מחלקת נשים ויולדות בבית-החולים "הדסה עין-כרם", מדגיש כי מבחינת בית-החולים, סטאז'רים ומתמחים הם חלק מן הצוות הרפואי של בית-החולים, וכי אין מבקשים מן היולדת אישור לנוכחותם. אולם, כאשר מדובר בסטודנטים, מבקשים את אישור היולדת לנוכחותם.**

בהתייחס לשאלת זיהוי של המטפלים, מבהיר פרופ' לאופר כי כל רופא ומטפל עונד תג זיהוי ובנוסף מציג את עצמו בפני היולדת ומסביר לה על הפעולה הרפואית שעומדת להתבצע, טרם ביצועה.<sup>24</sup>

מנתונים שהתקבלו מן המרכז הרפואי "הלל יפה" עולה, כי הצוות הרפואי המטפל ביולדת עשוי לכלול רופאים, מילדות, רופא ילדים, רופא מרדים, מתמחים, סטודנטים לרפואה וסיעוד ומתלמדת מקורס מיילדות. במהלך לידה רגילה נמצאים בחדר הלידה שניים עד שלושה אנשים. **יולדת אינה מתבקשת לתת את הסכמתה להרכבו של הצוות הרפואי (להוציא מיילדת מתלמדת, המבקשת את רשות היולדת לטפל בה). בית-החולים נוטה להיענות לבקשת היולדת ולאשר נוכחות של מיילדת ספציפית בזמן הלידה. כמו כן, נענה בית החולים לבקשת יולדת שמיילדת מסוימת לא תטפל בה.**

בזמן ביקור רופאים עשויים להצטרף לרופא ולאחות האחראית גם מיילדת, מתמחים וסטודנטים לרפואה ולסיעוד. **אם יולדת מבקשת שלא כולם ייכנסו לחדרה, נכנסים אך ורק הרופא והאחות האחראית.**

במצב שיוולדת נאלצת ללדת בשטח בית-החולים ולא בחדר הלידה (לדוגמה, במצב שאיחרה להגיע לבית-החולים), דואג בית-החולים להרחיק את קהל הסקרנים ולכסות את היולדת ככל שניתן כך שתישמר פרטיותה.<sup>25</sup>

<sup>20</sup> שם.

<sup>21</sup> בחוק לא קיימת הגדרה ל"צוות מטפל", ולכן לא ברור אם הכוונה היא במפורש לצוות הלוקח חלק ישיר בטיפול.

<sup>22</sup> לפי הסבריו של ד"ר מרואן חכים, מנהל מחלקת יולדות בבית-החולים האנגלי בנצרת: בתי-החולים האוניברסיטאיים מחויבים לקבל סף סטודנטים לשם הכשרה ולימוד, אך אין הדבר כך לגבי בתי-החולים שאינם מוגדרים כאוניברסיטאיים. שיחה טלפונית בתאריך 12 בפברואר 2002.

<sup>23</sup> נתונים שהתקבלו מעו"ד טליה אדרי, מנהלת מדור גריאטריה וזכויות החולה במשרד הבריאות, בתאריך 5 בפברואר 2002.

<sup>24</sup> שיחה טלפונית עם פרופ' נרי לאופר, מנהל מחלקת נשים ויולדות בבית-החולים "הדסה עין-כרם", בתאריך 12 בפברואר 2002.

<sup>25</sup> נתונים שהתקבלו מעו"ד מיכל דיקשטיין, יועצת משפטית, המרכז הרפואי "הלל יפה", בתאריך 19 בפברואר 2002.

לדברי פרופ' שמעון גליק, **נציב קבילות הציבור במשרד הבריאות**, חולה או מטופל ככלל ויולדת בפרט, שחשים כי נפגעה פרטיותם במהלך שהייתם בבית-החולים, יכולים להגיש תלונה למשרד הבריאות. משרד הבריאות יבדוק את התלונה. אם היא תימצא מוצדקת, יינקטו הליכים נגד הרופא המטפל. פרופ' גליק מציין, כי במהלך ארבע השנים האחרונות הגיעה למשרדו תלונה אחת בלבד של יולדת כנגד בית-החולים.<sup>26</sup>

### 3. זכויות החולה במדינות שונות בעולם

במדינות שייסקרו להלן לא נמצאה הוראת חוק קונקרטית המעגנת את זכותה של היולדת לפרטיות. עם זאת, הסקירה העלתה, כי קיימות הוראות חוק כלליות המתייחסות לזכות החולה לפרטיות, לכבוד וכד'. בשל כלליותן של הוראות חוק אלו, לא ניתן להסיק באופן ישיר על הסוגיה הנדונה. כמו כן, יש לשים לב לכך שחלק מן ההוראות וההנחיות המובאות להלן אינן בעלות תוקף מחייב ושאלת יישומן מותנית בהחלטה וולונטרית מצד בתי-החולים.

#### 3.1 ארצות-הברית

התנועה לקידום זכויות החולה החלה לצבור תאוצה בין שנות ה-70' לשנות ה-90'. בשנת 1973 פרסם ארגון בתי-החולים האמריקניים (The American Hospital Association) את "מגילת זכויות החולה" ("Patient's Bill of Rights"). ההצהרה אומצה על-ידי בתי-חולים בארצות-הברית לפי שיקול דעתם, אולם כמה מדינות דרשו כי בתי-החולים ימסרו העתק של מגילה זו לחולה עם כניסתו לבית-החולים.

על-פי המגילה, החולה זכאי ליחס של כבוד ולטיפול מתחשב. החולה זכאי לפרטיות בנוגע לדיון במצבו ולפרטיות ביעוץ ובבדיקה. כמו כן, **הטיפול צריך להינתן כך שיגן על פרטיותו של כל חולה. אלו שאינם מעורבים ישירות בטיפול בחולה חייבים לקבל את הסכמת המטופל להיות נוכחים בחדר הבדיקה.**<sup>27</sup>

#### 3.2 פינלנד

בשנת 1993 נכנס לתוקפו חוק המתייחס למעמד החולים ולזכויותיהם (The Finnish Act on the Status and Rights of Patients). חוק זה היה הראשון מסוגו באירופה. החוק מסדיר את זכויות החולה למתן טיפול רפואי נאות. על-פי החוק, לחולה ניתנות הזכויות למתן טיפול בריאותי ורפואי איכותי. חל איסור על הפרה של כבוד החולה, **וחלה החובה לכבד את פרטיותו.** יש לציין כי הסעיפים המתייחסים לכבוד החולה ולפרטיותו הינם סעיפים הצהרתיים.<sup>28</sup>

<sup>26</sup> שיחה טלפונית עם פרופ' שמעון גליק, נציב קבילות הציבור במשרד הבריאות, בתאריך 18 בפברואר 2002. יש לציין כי התלונה המוזכרת הוגשה על-ידי אותה אשה שעניין תלונתה עומד לדיון בבג"ץ, ולכן לא ניתן להתייחס לתלונתה.

<sup>27</sup> Health – Patient Right

מתוך האתר [http://www.lawyers.com/lawyers-com/content/aboutlaw/health\\_6.html](http://www.lawyers.com/lawyers-com/content/aboutlaw/health_6.html)  
A Patient's Bill of Rights

מתוך האתר <http://www.aha.org/resource/pbillofrights.asp>  
A Patient's Bill of Rights

מתוך האתר [http://webmd.lycos.com/content/dmk/dmk\\_article\\_43002](http://webmd.lycos.com/content/dmk/dmk_article_43002)  
<sup>28</sup> Irma Pahlman et al, Three Years in Force: Has the Finnish Act on the Status and Rights of Patients

### 3.3 שבדיה

בשבדיה קיים חוק משנת 1982 בנושא טיפול בריאותי ורפואי (The Health and Medical Services Act). בחוק נאמר, כי הטיפול הרפואי צריך להיות מבוסס על שמירה על כבודו של החולה. החוק הינו למעשה עיקרון אתי, המרמז על התחייבויות מוסריות של הצוות הרפואי המקצועי<sup>29</sup>.

### 4. נקודות להתייחסות

- דומה כי קיימים פערים בין הנחיות משרד הבריאות בנושא הנוכחות של סטודנטים במהלך טיפול רפואי לבין תלונותיהן של נשים בנושא. כמו כן עולה מתלונות הנשים, כי לא מיושמת ההנחיה בדבר זיהוי והצגת המטפל או הרופא בפני היולדת בטרם ביצוע פעולה רפואית.
- בחוק אין הגדרה ל"צוות מטפל", כמו גם הגדרה פונקציונלית ל"מטפל". כלומר, אין התייחסות לתפקיד שאותו מבצע בפועל "מטפל" בזמן הטיפול (בחוק אומנם יש הגדרה למטפל, אך היא נוגעת לגורמים המוגדרים כמטפלים).
- סעיף 10 לחוק, המסדיר את נושא פרטיות המטופל, הינו מעורפל: לא מוגדרת פרטיות והדרך לשמירתה. החוק מעניק ל"מנהל המוסד הרפואי" את הסמכות לקבוע כללים לשמירה על הפרטיות.
- יש לזכור, עם כל האמור לעיל, כי קיים צורך בהכשרתם של רופאים, ועל כן יש לאזן בין הצורך להכשיר רופאים חדשים לבין הצורך בפרטיות. על-מנת להשיג מטרה זו ניתן לשקול את הדרכים הבאות:
  - א. הגבלת מספר המתמחים, הסטאז'רים והסטודנטים המשתתפים לצורך לימוד בהליך הרפואי.
  - ב. הנהגת בקשה מוקדמת להסכמת המטופל לנוכחות המתמחים, הסטאז'רים והסטודנטים לצורך לימוד.
  - ג. יצירת הגדרה פונקציונלית בחוק למטפל ולצוות רפואי.

---

Materialized?, Medicine and Law, 1996 pp. 591-603.

<sup>29</sup>The Health Care System in Sweden - Fact Sheets on Sweden, may 1999

באתר <http://www.si.se/docs/infosweden/engelska/fs76.pdf>

Margareta Andersson, Respect for The Patient's Integrity and Self Determination – An Ethical Imperative Called Upon in the Swedish Health and Medical Care Act, Medicine and Law, 1996, pp. 189-193.

## 5. מקורות

ד"ר אבנר איימי, "סוגיות בבריאות האשה – פרספקטיבה פמיניסטית", מתוך האתר "לה-בריות": האתר של האגודה לקידום בריאות נשים בישראל [www.iaawh.co.il](http://www.iaawh.co.il)

זונדר משה, "מה קורה בבית-החולים", מעריב, מוסף סופשבוע, 18 בינואר, 25 בינואר 2002.

"חוויות מחדר הלידה", מעריב, מוסף סופשבוע, 8 בפברואר 2002.

חוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996.

חשן, י' ומרקס, ע' (1997) רגע דוקטור... מדריך לזכויות החולה בישראל, הוצאת אתיקה, עמ' 125.

טבק, נ' ורכס ר' (1997) "כבוד האדם וחירותו – בעיני מטפלים ומטופלים", רפואה ומשפט, 16, 107-103.

יוספסון, ש' וקפה, י' (1999) חוק זכויות החולה התשנ"ו-1996, הוצאת דיונון.

מיטלמן שמואל, "רופאים מתמחים וסטודנטים נוכחים בטיפול הגניקולוגי – בלי הסכמת המטופלת", מעריב, 30 בינואר 2001.

נתונים שהתקבלו מעו"ד טליה אדרי, מנהלת מדור גריאטריה וזכויות החולה במשרד הבריאות, בתאריכים 5, 6 בפברואר 2002.

נתונים שהתקבלו מעו"ד מיכל דיקשטיין, יועצת משפטית, המרכז הרפואי "הלל יפה", בתאריך 19 בפברואר 2002.

## פסקי-דין

ע"א 413/80 פלונית נגד פלוני, פד"י לה(3), 67.

ע"א 506/88 יעל שפר, קטינה, באמצעות אמה נגד מדינת ישראל, פ"ד מח(1), 87, 101-102.

ע"ש (חיפה) 5404/99 פלונית נגד היועץ המשפטי לממשלה, תק-מח 99(3), 1583, 1589.

ת"א (תל אביב) 1285/89 - אורי צוקרמן נ' מתי מורגנשטרן. תק-מח 99(4), 16417, עמ' 16435.

## שיחות טלפוניות

שיחה טלפונית עם פרופ' שמעון גליק נציב קבילות הציבור במשרד הבריאות, בתאריך 18 בפברואר 2002

שיחה טלפונית עם ד"ר מרואן חכים, מנהל מחלקת יולדות בבית-החולים האנגלי בנצרת, בתאריך 12 בפברואר 2002.

שיחה טלפונית עם פרופ' נרי לאופר, מנהל מחלקת נשים ויולדות בבית-החולים "הדסה עין-כרם", בתאריך 12 בפברואר 2002.

## מקורות לוועזיים

Andersson Margareta, Respect for The Patient's Integrity and Self Determination – An Ethical Imperative Called Upon in the Swedish Health and Medical Care Act, Medicine and Law, 1996, pp. 189-193

A Patient's Bill of Rights

[www.aha.org/resource/pbillofrights.asp](http://www.aha.org/resource/pbillofrights.asp) מתוך האתר

A Patient's Bill of Rights

[http://webmd.lycos.com/content/dmk/dmk\\_article\\_43002](http://webmd.lycos.com/content/dmk/dmk_article_43002) מתוך האתר

Health – Patient Right

[http://www.lawyers.com/lawyers-com/content/aboutlaw/health\\_6.html](http://www.lawyers.com/lawyers-com/content/aboutlaw/health_6.html) מתוך האתר

The Health Care System in Sweden - Fact Sheets on Sweden, may 1999

<http://www.si.se/docs/infosweden/engelska/fs76.pdf> באתר

Irma Pahlman et al, Three Years in Force: Has the Finnish Act on the Status and Rights of Patients Materialized?, Medicine and Law, 1996 pp. 591-603.

World Health Organization' WHO Regional Office for Europe, Declaration of the Promotion of Patients' Rights in Europe, reprinted in 45 international Digest of Health Legislation 411 (1995), University of Minnesota – Human Rights Library.

<http://www1.umn.edu/humanrts/instree/patientrights.html> באתר